

MİRASÇILIKTAN ÇIKARMANIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞA ETKİSİ

Arş. Gör. Uğur DOĞRU

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5909-5898>,
ugurduogru@kku.edu.tr

Geliş Tarihi | Received: 01.06.2025

Kabul Tarihi | Accepted: 17.07.2025

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Bu eser [Creative Commons Alıntı-Gayri Ticari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Atıf | Citation:

Doğru, Uğur. "Mirasçılıktan Çıkarmanın Müteselsil Sorumluluğa Etkisi". Medeni Hukuk Dergisi. 2/2 (2025), s. 297-320.

Yazar Beyanı

Mali Destek: Yazar, bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yazarların Katkıları: Bu makale yazar tarafından tek başına hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.

Etik Kurul Onayı Beyanı: Çalışmanın herhangi bir etik kurul onayı veya özel bir izne ihtiyacı yoktur.

Araştırma ve Yayın Etiği Bildirgesi: Yazar, makalenin tüm süreçlerinde MHD'nin bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyduğunu ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığını, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde MHD'nin ve editör kurulunun hiçbir sorumluluğunun olmadığını ve bu çalışmanın MHD'den başka hiçbir akademik yayın ortamında değerlendirilmediğini beyan etmektedir.

Author's Declaration

Financial Support: The author has not received any financial support for the research, authorship, or publication of this study.

Author's Contributions: This article was prepared by the author alone.

The Declaration of Conflict of Interest/Common Interest: No conflict of interest or common interest has been declared by the author.

The Declaration of Ethics Committee Approval: The study doesn't need any ethics committee approval or any special permission.

The Declaration of Research and Publication Ethics: The author declares that she complies with the scientific, ethical, and quotation rules of MHD in all processes of the paper and that she does not make any falsification of the data collected. In addition, she declares that Civil Law Review and its editorial board have no responsibility for any ethical violations that may be encountered, and that this study has not been evaluated or published in any academic publication environment other than Civil Law Review.

MİRASÇILIKTAN ÇIKARMANIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞA ETKİSİ

ÖZ

Türk miras hukukundaki yasal mirasçılık zümre sistemine göre belirlenmektedir. Zümre sistemine göre, yasal mirasçılık esas itibarıyla yakın hısımlıktan uzak hısımlığa göre belirlenir. Her ne kadar yasal mirasçılık zümre sistemine dayansa da, mirasbırakanın hısımlık bakımından yakın olan kimselerle manevi bağları daha güçlüdür. Aile bağı olarak ifade edilen bu durumun mirasçı tarafından sarsılması halinde, artık mirasçının korunması gereken bir menfaati kalmaz. Bu durumu öngören kanun koyucu, mirasbırakana, saklı paylı mirasçısını mirastan çıkarma olanağı vermiştir. Cezai mirasçılık olarak ifade edilen bu durumda, mirasbırakan TMK. m. 510'da sayılan sebeplere dayanarak, saklı paylı mirasçısını mirastan çıkarabilir. Böylece saklı paylı mirasçı artık mirasçı olma sıfatını kaybeder. Mirasçılıktan çıkarma koruma amacıyla da mümkündür. Koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarmada, mirastan çıkarılan kişi, mirasçılık sıfatını kaybetmez, sadece saklı payının yarısını alır. Bununla birlikte, TMK. m. 641 uyarınca, mirasçılar tereke borçlarından müteselsil olarak sorumludurlar. Başka bir deyişle, mirasbırakanın alacaklıları, yasal mirasçılardan her birine borcun tamamı için başvurabilir. Mirasçılıktan çıkarma, mirasçılık sıfatını etkilediğinden dolayı müteselsil sorumluluğa da etki eder. Bu açıdan bakıldığında etkisini yasal mirasçılar, mirasçılıktan çıkarılan kişi ve mirasbırakanın alacaklıları bakımından farklı şekilde gösterir.

Anahtar Kelimeler: Mirasçılıktan Çıkarma, Cezai Mirasçılıktan Çıkarma, Koruyucu Mirasçılıktan Çıkarma, Müteselsil Sorumluluk, Mirasçıların Müteselsil Sorumluluğu.

EFFECT OF DISINHERITANCE ON JOINT LIABILITY

ABSTRACT

Legal inheritance in Turkish Inheritance Law is determined according to the class system. According to the class system, legal inheritance is essentially determined according to close kinship and distant kinship. Although legal inheritance is based on the class system, the moral relationship of the testator with those who are close in terms of kinship are stronger. If this situation, which is expressed as family relationship, is shaken by the heir, the heir no longer has any interests to protect. The legislator, who foresaw this situation, gave the testator the opportunity to exclude the reserved heir from the inheritance. In this case, which is referred to as penal inheritance, the testator can exclude the reserved heir from the inheritance based on the reasons listed in TMK.510. Thus, the reserved heir no longer loses the status of being an heir. Disinheritance is also possible for protection purposes. In disinheritance for protection purposes, the disinherited person does not lose his/her inheritance status, but only receives half of his/her reserved share. In addition, according to TMK.641, the heirs are jointly and severally liable for the debts of the estate. In other words, the creditors of the testator can apply to each of the legal heirs for the entire debt. Since disinheritance affects the capacity to inherit, it also affects joint liability. From this perspective, it shows its effect differently for the legal heirs, the person disinherited and the creditors of the testator.

Keywords: Disinheritance, Penal Disinheritance, Disinheritance for Protection Purposes, Joint Liability, Joint Liability of Inheritor.

GİRİŞ

Mirasçılık sıfatı esas itibarıyla soybağına göre belirlense de, soybağının yakınlığına bağlı olarak kuvvetli aile bağlarının varlığı da yadsınamaz. Bu bağ sebebiyle, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğü, mirasçılarının saklı payını ihlal edemez şekilde sınırlandırılmıştır. Mirasbırakan ile mirasçı arasındaki ilişkiler kimi hallerde mirasçının fiilleri sebebiyle zarar görebilir hatta aile bağlarını kopabilir. Örneğin, muhtaç ve hasta babasını arayıp sormayan ilgilenmeyen altsoyun durumunda olduğu gibi aile bağlarını koparan bu ve bu gibi fiiller sebebiyle mirasçının korunmaya değer bir menfaatinin artık kalmadığı aşikardır. Yeşilçam filmlerinde sıkça gördüğümüz, “evlatlıktan reddediyorum” ifadesi miras hukukunda “cezaî mirasçılıktan çıkarma” olarak karşılık bulur. Mirasçılıktan çıkarma mirasçılık sıfatını da etkilediğinden, mirasçılıktan çıkarılan kişinin, mirasbırakanın borçlarından müteselsil olarak sorumlu olup olmadığı, sorumlu ise sorumluluğun kapsamının ne olduğu sorunu ile birlikte ortaya çıkan durumun diğer mirasçılar ve alacaklılar bakımından etkisinin belirlenmesi gerekir. Çalışmamızda, mirasçılıktan çıkarmanın müteselsil sorumluluğa etkisi mirasçılıktan çıkarılan kişi, yasal mirasçılar ve mirasçılıktan çıkarılan kişinin alacaklıları bakımından ayrı ayrı incelenip, müteselsil sorumluluğa etkisi ve sonuçlarının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

I. MİRASÇILIKTAN ÇIKARMA

A. Genel Olarak

Mirasçının, mirasçı sıfatını kaybetmesine yol açan sebeplerden biri de mirasçılıktan çıkarmadır. Kimi hallerde aile arasındaki ilişkiler çeşitli sebeplerle zarar görebilir hatta kopabilir. Bu nedenle mirasbırakan artık mirasçısına kendi malvarlığından bir şey kalmamasını isteyebilir. Her ne kadar mirasbırakanın, gerek sağlararası işlemle gerekse ölüme bağlı tasarrufta bulunarak bu durumu engellemesi mümkün ise de, mirasçının, saklı paya sahip olması halinde mirasçının tereke açıldıktan sonra açacağı tenkis davasıyla ihlal edilen saklı payına kavuşması mümkün olduğundan, mirasbırakan asıl amacına ulaşamamış olur¹. Anılan bu sebepleri öngören

¹ Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Miras Hukuku*, C. IV, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024, s. 212 ; Ali Naim İnan, Şeref Ertuş ve Hakan Albaş, *Miras Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 265; Gökhan Antalya ve İpek Sağlam, *Miras Hukuku*, C. III, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 256; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2021, s. 164-165; Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku*, İstanbul: Der Yayınları, 2024, s. 244; Fikret Eren ve İpek Yener Aktürk, *Türk Miras Hukuku*, Ankara: Legem Yayınevi, 2024, s. 206.

kanunkoyucu, kanunda sayılan hallerden birinin varlığı halinde, mirasbırakanın saklı paya sahip mirasçısını mirastan çıkarabilmesini mümkün kılmıştır. Doktrinde cezai mirasçılıktan çıkarma şeklinde ifade edilen bu halde², mirasbırakan saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkararak, mirasçılık sıfatını kaybetmesine sebebiyet verir; bunun sonucu olarak kendi malvarlığından birşey bırakmamış olur³. Saklı paylı mirasçı bakımından aleyhe olan bu durum, TMK m. 510'da sayılan iki halde mümkündür. Bu sebeplerden ilki, mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi, ikincisi ise, mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini ihlal etmesidir.

Bununla birlikte, TMK m. 510'da mirasçılıktan çıkarma cezai amaç taşırken, TMK m 513'te mirasçılıktan çıkarmanın farklı bir sebebi öngörülmüş olup, mirasbırakanın borç ödemededen aciz belgesi bulunan altsoyunu mirasçılıktan çıkarabileceği hali ifade eder. Cezai mirasçılıktan çıkarmadan farklı olarak, altsoy saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkartılabilir ve ayrıca bu saklı payın yarısı mirasçılıktan çıkaranın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülenebilir. Koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarmada, mirasçı mirasçılık sıfatını kaybetmez; sadece kendisine düşen miras payında kanunun belirlediği oranda azalma meydana gelir⁴. Böylece muhtemelen borç ödemededen aciz sebebiyle bir hak elde edemeyecek mirastan çıkarılan kişinin altsoyu alacaklılara karşı korunmuş olur⁵.

² Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 392; Dural ve Turgut Öz, s. 211; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 265; Kılıçoğlu, s. 164-165; İmre ve Erman, s. 244; Eren ve Yener Aktürk, s. 206. Antalya, mirasçılıktan çıkarma ifadesi yerine mirastan çıkarma ifadesini kullanmakta, ceza amacıyla mirasçılık ifadesini tercih etmektedir (Bknz. Antalya, s. 256 vd.). Cezai mirasçılığın bir özel hukuk cezası olduğu görüşü için; bknz. Doruk Gönen, "Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkarmaya Tabi Kişilerin Kapsamı", Prof. Dr. Hasan Erman'a Armağan, İstanbul: Der Yayınları, 2015, s. 328; Mirasbırakanın saklı payı olmayan mirasçıyı, mirasçılıktan çıkarması, gerçek anlamda mirasçılıktan çıkarma tasarrufu olmayıp, mirastan uzaklaştırmadır. (Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987, s. 306).

³ Mirasbırakan, mirasçıyı miras payının tamamı için değilde, belli pay oranında da başka bir deyişle kısmen de mirasçılıktan çıkarabilir. Ferit Tongsir, "Mirastan İskat ve Mahrumiyet Müesseseleri Hakkında Düşünceler", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2/2 (1958), s. 253; Rıza Çubukgil, "Medenî Kanunumuzda Mirastan Adi İskatın Hüküm ve Neticeleri", AÜHFD, 8/3-4 (1950), s. 603.

⁴ Peter Tuor, Bernhard Schnyder, Jörg Schmid ve Alexandra Rumo-Jungo, *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch*, 13. Auflage, Zürich-Basel-Genf, 2009, s. 671; Kartal Dilşah Buşra, "Yargıtay Kararları Işığında Mirasçılıktan Çıkarmanın Geçerlilik Şartları", SÜHFD., 30/2 (2022), s. 630; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 282

⁵ Rıza Çubukgil, "Mirastan Adi İskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri", AÜHFD, 7/3-4 (1950), s. 444; Dural ve Öz, s. 216.

B. Cezai Mirasçılıktan Çıkarma

1. Şekli

Cezai mirasçılıktan çıkarma kanunda sayılan sebeplerden birinin gerçekleşmesi halinde kendiliğinden gerçekleşmez. Bu sonuç, TMK. m. 510/1'den çıkar. Nitekim maddeye göre, ölüme bağlı bir tasarrufla cezai mirasçılıktan çıkarmanın gerçekleşmesi öngörülmüştür. İlgili madde aynı zamanda cezai mirasçılık bakımından bu işlemin ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılabilmesini, başka bir deyişle, vasiyetname veya miras sözleşmesi şekline sahip olması gerektiğini de ifade eder.

Mirasçılıktan çıkarma üç vasiyet şekli ile başka bir ifadeyle el yazılı, sözlü ve resmi şekilde yapılabilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, sözlü vasiyetname ile cezai mirasçılıktan çıkarma yapılması halinde, kanunda aranan sözlü vasiyetnameye ilişkin şartların gerçekleşmesi gerektiğidir⁶.

Cezai mirasçılıktan çıkarma miras sözleşmesiyle de gerçekleştirilebilir. Miras sözleşmesinin bir sözleşme olmasından dolayı, taraflara karşılıklı alacak ve borç yükler. Bu durumda mirasçılıktan çıkarmanın edim ve karşı edim olarak öngörülmemesi veya mirasbırakanın sözleşmeyle bir üçüncü kişiye bunu bir borç olarak yüklememesi lazım gelir. Bunun sonucu olarak, cezai mirasçılıktan çıkarma, miras sözleşmesinin tek tarafı içerdiğini oluşturmalı, edim ve karşı edim ilişkisini içermemelidir⁷.

2. Cezai Mirasçılıktan Çıkarma Sebepleri

a. Saklı Paylı Mirasçının Mirasbırakan veya Mirasbırakanın Yakınlarından Birine Karşı Ağır Bir Suç İşlemesi

Mirasçılıktan cezai çıkarmanın ilk sebebi, saklı paylı mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesidir. Her şeyden önce, ağır bir suç işlemeye ceza hukuku anlamında değil aile ilişkilerine etkisine göre belirlenir⁸. Bu belirlemede objektif ve

⁶ Dural ve Öz, s. 213; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 267; Kılıçoğlu, s. 167; Eren ve Yücer Aktürk, s. 209; İmre ve Erman, s. 249.

⁷ Dural ve Öz, s. 213; Doktrinde bir görüş, bu durumda tahvil yoluyla vasiyetname sayılabileceğini ifade etmektedir. (İnan, Ertaş ve Albaş, s. 268).

⁸ Zarife Şenocak, "Cezai İskat ve Cezai İskatın Hükümleri", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara, 1998, s. 422; Çubukgil, s. 448; İmre ve Erman, s. 246; Dural ve Öz, s. 213; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 269. "Ağır suçtan amaç miras bırakanın şahsiyet haklarına, beden tamlığına, mamelekine yönelik onunla aile bağlarının kopduğunu gösteren hukuka aykırı bir fiildir. Bunun belirlenmesinde ceza hukuku değil Medeni Hukuk kuralları gözönünde bulundurulacaktır. Mirasbırakanın yakınlarına karşı aynı nitelikte işlenen suçlarda iskat nedenidir. Yani suçun mutlaka murise karşı işlenmiş olması da koşul değildir." Y. 3.HD., T. 13.03.2018, E. 2016/9952, K. 2018/2354 (www.legalbank.com, erişim:

sübjektif kriterlerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti önemli rol oynar. İşlenen fiilin objektif etkisinden maksat, fiilin aile bağlarını koparacak nitelikte olup olmadığıdır. Eğer fiilin aile bağlarını koparacak nitelikte olduğu tespit edilirse ikinci olarak, fiilin sübjektif etkisinin olup olmadığının tespit edilmesi gerekir ve bu belirlemede işlenen fiilin aile bağlarını gerçekte koparıp koparmadığına bakılır, bu hususun takdirini hakim yapar⁹.

Bu iki şartın, temyiz kudretine sahip mirasçının kastı ve kusurlu davranışıyla gerçekleştiğinin kabulü halinde, mirasçılıktan cezai çıkarmanın sebepleri gerçekleşmiş demektir¹⁰. Bununla birlikte, ağır bir suçun çıkarma sebebi olması için mirasbırakanın yakınlarından birine karşı işlenmesi de gereklidir. Yakın kavramına mirasbırakanın pek tabi aile üyeleri dahil olmakla birlikte, kendisinin sevgi, saygı ve bağlılık duyduğu tüm kişiler; örneğin, arkadaşlar, nişanlı, öğretmen, öğrenci, ona bakan onu koruyan veya onun baktığı, koruduğu kişiler de dahildir¹¹.

29.11.2024). Ağır suç nedeniyle, kişi ceza mahkemesi kararı neticesinde mahkum olmuşsa, hukuk hakiminin bununla bağlı olması gerektiği, bununla birlikte ceza mahkemesinde görülen dava konusu olayın sabit olmaması, hukuka uygunluk nedenlerinin mevcut olması, sanığın kusuru olmaması nedeniyle beraat kararı verilmesi hallerinde de hukuk hakiminin bu kararlarla bağlı olması gerektiği ifade edilmektedir. (Kılıçoğlu, s. 170).

⁹ Şenocak, s. 421; Kocayusufpaşaoğlu, s. 309; İmre ve Erman, s. 246; Dural ve Öz, s. 213; Çubukgil, s. 449-450. "En son düzenlenen ve dava konusu olan 02.08.1994 tarihli vasiyetnamede ise "Bundan önce noterde düzenlenen 3 vasiyetnameden rücu edildiğini, oğulları A. ve A.'in iskat hükümleri dışında hükmü kalmadığını, 12.09.1988 tarihinde oğullarının kendisine karşı ağır hakaret edip, ölümle tehdit ettiklerini, bu nedenle oğulları A. ve A.'i mirastan iskat ettiğini, A. ve A.'in çocuklarının sadece mahfuz hisse alacakları" yönünde açıklama yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda, mahkemeye; dava konusu 02.08.1994 tarihli vasiyetnameyle mirasbırakan M. S. T.'nin davacı oğlunu mirastan çıkarma sebebi olarak ileri sürdüğü olaylar mirastan iskat sebebi sayılabilecek nitelik ve nicelikte bulunmadığından kısaca davacının murise karşı ağır bir suç işlediği yolunda dosyada yeterli delil olmadığı gibi iskata konu edilen tartışma sonucu gerçekleşen aile ilişkisi nedeniyle sübjektif şartında gerçekleşmediği anlaşıldığından, mahkemeye; tasarruf nisabı sınırı içerisinde geçerli olmak üzere vasiyetnamenin iskata ilişkin bölümünün hükümsüzlüğüne ve iskat dışında kalan vasiyet hükümlerinin lüzum ifade etmesine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir." Y. 3.HD., T. 26.11.2013, E. 2013/15148, K. 2013/16683 (www.legalbank.com., erişim: 29.11.2024).

¹⁰ "TMK'nun 510. maddesinde "Mirasbırakanın ölümüne bağlı bir tasarruf ile saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarma sebebi olarak, 1) Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse, 2) Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse mirasçılıktan çıkarılabilir" hükmü getirilmiştir. (Ayrıca mirasçının temyiz kudretine haiz olarak kasıtlı ve kusurlu davranışlarıyla belirli bir fiili yapması şartı aranacaktır. Ancak, muris kusurlu davranışı ile iskata neden olan olaylara sebep olmuş ise iskat şartları oluşmayabilir. Bu hususun takdiri ise olayların akışına göre, hakime aittir.)" Y. 3.HD., T. 06.04.2017, E. 2015/19402, K. 2017/4866 (www.legalbank.com, erişim: 29.11.2024).

¹¹ Çubukgil, s. 451; İmre ve Erman, s. 247; Kocayusufpaşaoğlu, s. 308. Yakınlık kavramına murisin sevgi, saygı ve bağlılık duyduğu tüm kişiler örneğin arkadaşlar, nişanlı, öğretmen, öğrenci, ona bakan onu koruyan veya onun baktığı, koruduğu vb. kişilerde dahildir. Y. 3.HD., T. 13.03.2018, E. 2016/9952, K. 2018/2354 (www.legalbank.com, erişim:29.11.2024).

b. Saklı Paylı Mirasçının Mirasbırakana veya Ailesi Üyelerine Karşı Aile Hukukundan Doğan Yükümlülüklerini Önemli Ölçüde Yerine Getirmemesi

Aile hukukundan doğan yükümlülükler aile üyelerinin birbirlerine karşı Medeni Kanundan doğan yükümlülükleridir. Örnek olarak, eşlerin birbirlerine karşı sadakat yükümlülüğü (TMK m. 185/3), anne, baba ve çocukların birbirlerine yardım etmesi, sevgi ve saygı göstermesi¹², ailenin huzurunu¹³ ve onurunu koruması (TMK m. 322), kardeşlerin birbirlerine karşı nafaka yükümlülüğü verilebilir. Bununla birlikte, saklı paylı mirasçının mirasbırakana veya ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde de, saklı paylı mirasçının, mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlenmesinde olduğu gibi, fiilin objektif ve subjektif olarak aile bağlarını koparması gerekir. Böyle bir durumun mevcut olup olmadığını, hakim takdir yetkisini kullanarak belirler. Diğer bir husus ise, saklı paylı mirasçı tarafından aile hukukundan doğan yükümlülüğün ihlaline kusuruyla sebebiyet vermesi de gerekir¹⁴.

¹² “Mirasbırakanın, vasiyetnameler ile kendisinin rızası dışında evi terk ettiği, dönmesi için haber gönderilmesine rağmen gelmediği, tanımadıkları birisi ile kendisine haber vermeden evlendiği, ağır hastalığa yakalanmasına ve haber gönderilmesine rağmen bakmayacağını, ilgilenmeyeceğini, eve gelmeyeceğini bildirdiği; bayramlarda ve diğer önemli günlerde yıllar boyu eve uğramadığı, telefonla aramadığı bu sebeple davacının ailevi görevlerini ağır bir şekilde ihlal ettiği gerekçesiyle, mirasçılıktan çıkardığı görülmektedir. Mirasçının mirasçılıktan çıkarılma sebeplerini varlığının ispatı, çıkarmadan yararlanın mirasbırakana düşmektedir. Mirasbırakan anne, vasiyetnamede belirtilen ıskat sebeplerini ispat etmek için tanık dinletmiştir. Mirasbırakan tanıklarının, murisi uzun zamandır tanıdıklarını özel günlerde yanlarında olduklarını ancak mirasçıyı hiç yanlarında görmediklerini ilk defa duruşma salonunda gördüklerini; bir kısım tanıkların ise murisin kızlarının olduğunu dahi bilmediğini; mirasçının mirasbırakana karşı ilgisiz kaldığı, hastalığı ile ilgilenmediği dinlenen tanık beyanları ile sabit olmuştur. Aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça asıl olan tanıkların gerçeği söylemiş olmalarıdır. Dosyada, tanıkların gerçek olmayan olayları gerçekmiş gibi ifade ettiğini kabule yeterli delil ve olgu da bulunmadığından tanıkların sözlerine değer vermek gerekmektedir. Dinlenen tanık beyanlarına göre, dava konusu vasiyetnameler ile mirasbırakanın mirasçı kızını mirastan çıkarma sebebi olarak ileri sürdüğü vakaların mirasçılıktan çıkarma sebebi sayılabilecek nitelik ve nicelikte bulunduğu, mirasçının anne ve babası olan mirasbırakana karşı mükellef olduğu aile hukukundan doğan yükümlülüklerini büyük ve kusurlu davranışlarla yerine getirmediği gözetilerek karar verilmesi gerekirken; yanlışlı değerlendirme ile karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmektedir.” Y. 3.HD., T. 26.01.2021, E. 2019/5571, K. 2021/471 (www.legalbank.com, erişim: 29.11.2024).

¹³ “Toplanan delillerden; miras bırakanın çocuklarından Halilin aşırı şekilde borçlandığı, bu borç sebebiyle de alacaklıların murisi ölümle tehdit ettikleri, evini kurşunladıkları davacının (Halilin) kusurlu davranışı sonucu bu durumun doğduğu anlaşılmaktadır. Çocuklarda ailenin huzur ve bütünlüğünü korumak birbirlerine karşı yardım ve saygı göstermek zorundadırlar. Miras bırakan ıskatın sebebinde yanılmamıştır. ıskat yerindedir.” Y. 2.HD., T. 10.05.2004, E. 2004/5159, K. 2004/6038 (www.legalbank.com, erişim: 29.11.2024).

¹⁴ “Mirasbırakan tasarrufla, çıkarma sebebi olarak “en az on yıldan beri oğlunun kendisini hiçbir şekilde arayıp sormaması, kendisiyle ilgilenmemesi, evlatlık görevini yerine getirmemesi” olarak göstermiştir. Yapılan soruşturma ve toplanan delillerden; davacının mirasbırakanın ilk eşinden olduğu, davacı daha doğmadan annesinden boşanıp bir başka kadınla evlendiği, ikinci karısıyla evli olduğu sürece

“Aile yakınları” kavramının kapsamına kimlerin girdiği hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, aile yakınları kavramının kapsamına, yakın kan hısımları ve evlatlığın girdiğini¹⁵, diğer görüş ise, aile kavramını daha geniş olarak ele alarak, nişanlı ve kayın hısımlarının bu kavrama dahil olduğunu ifade etmektedir¹⁶. Aile yakınları kavramının dar olarak ele alınması kanaatindeyiz. Özellikle kayın hısımlarının, aile hukukundan doğan yükümlülüklerini, yakın hısımlar gibi yerine getirmesi beklenemez ayrıca yakın hısımlar tarafından bu yükümlüğün ihlali halinde aile bağının kopması mirasbırakan açısından çoğu zaman yakın hısımlarla aile bağının kopması gibi de bir etki bırakmaz.

c. Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Hükümleri

TMK m. 511/1’ e göre, mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirasçılık sıfatını kaybedeceği gibi tenkis davası da açamaz. Bu sebeple mirasçı olmaya bağlı hak ve yetkilerini kaybetmiş olur ve mirastan pay alamaz. Keza mirasçılık sıfatını kaybettiği için mirasbırakanın borçlarından ötürü herhangi bir sorumluluğu yoktur.¹⁷ Bununla birlikte mirasçı kısmen mirastan çıkarılmışsa, mirasçılık sıfatını kaybetmez, çıkarılan oranda hakları azalır.

Mirasçılıktan çıkarma sonucunda iki türlü olasılık ortaya çıkar. Ya mirasbırakan herhangi bir tasarrufta bulunma yolunu seçmez ya da mirasçılıktan çıkardığı mirasçının payı oranında tasarruf yapabilir. İlk olasılık bakımından, TMK m. 511/3’de, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, mirasçı mirasbırakandan önce ölmüş gibi varsa altsoyuna, altsoyu yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalması ifade edilmiştir. Şayet mirasbırakan, mirasçının payında tasarrufta bulunmuş ise, bu halde tasarruf nisabı mirasçının altsoyunun saklı payını ihlal edemez. Bu husus TMK m.

mirasbırakanın davacıyı arayıp sormadığı, ziyaret dahi etmediği, sevgi ve şefkat göstermediği; ancak ikinci eşinin ölümünden sonra 1989 yılında oğlu ile yakınlık kurmak için bir kez onu ziyarete gittiği, davacının da buna karşılık verdiği, bundan sonra da iletişimsizliğin karşılıklı olarak devam ettiği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu duruma göre; baba oğul arasında oluşmuş iletişimsizliğin iki taraflı olduğu görülmektedir. Kendisini yetiştirme çağında hiç aramamış, sevgi ve şefkat göstermemiş olan ve kendisini istemeyen babaya karşı evladın devamlı iletişim kurmaya çalışması beklenemez. Bu olgular karşısında davacının mirasbırakana karşı tutumunun, aile hukukundan doğan yükümlülüğün önemli ölçüde ihlali olarak kabulüne olanak yoktur.” Y. 2.HD., T. 27.12.2011, E. 2011/20735, K. 2011/23767 (www.legalbank.com, erişim: 29.11.2024).

¹⁵ Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995, s. 212; Antalya ve Sağlam, s. 258.

¹⁶ Kocayusufoğlu, s. 314; Nişanlının da aile kavramı içinde değerlendirmesi hususunda bkz. Kürşat Yağcı, *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai İskat)*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 155-156; Emrah Kulaklı, “Yasal Bir Hakkın Kullanılması Cezai Mirasçılıktan Çıkarılma Sebebi Teşkil Eder Mi?”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7/2 (2021), s. 295; Dural ve Öz, s. 216.

¹⁷ Şakir Berki, “Türk Miras Hukukunun Esasları”, AÜHFD, 11/3, s. 186; Serozan ve Engin, s. 392.

511/3’de, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir şeklinde ifade edilmiştir.

C. Koruma Amacıyla Mirasçılıktan Çıkarma

1. Şekli

Koruyucu mirasçılıktan çıkarmanın da aynı cezai mirasçılıktan çıkarmada olduğu ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapılması gerekir. Başka bir deyişle, yazılı, resmi veya şartları var ise sözlü vasiyetnameden biri yoluyla yapılır. Koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarma miras sözleşmesi şeklinde de yapılabilir fakat bu durumda bağlayıcı içeriğe sahip olmaması gerekir¹⁸.

2. Şartları

Koruma amacıyla mirastan çıkarma tasarrufunun hangi şartları içermesi gerektiği TMK. m. 513’de sayılmıştır. Buna göre ilk şart olarak, altsoy hakkında borç ödemeden aciz belgesi olması, ikinci şart olarak da saklı payının yarısını mirasçılıktan çıkarılan kişinin doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi gerekir.

a. Altsoy Hakkında Borç Ödemeden Aciz Belgesi Bulunması

Altsoyu koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarmak için altsoyun alacaklıları tarafından İİK m. 143’te¹⁹ öngörülmüş olan aciz belgesini almış olmaları gerekir²⁰. Her şeyden önce, koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarma sadece altsoy bakımından söz konusu olduğundan altsoy haricindeki yasal mirasçılarının koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarılması mümkün değildir. Altsoy bakımından da bir derecelendirme söz konusu olmadığından, mirasbırakanın çocuğu,torunu veya torunun çocuğu dahi koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarılabilir.

Doktrinde, aciz belgesinin çıkarma anında var olmasının şart olup olmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre,²¹ aciz belgesinin tasarrufun yapıldığı sırada var olması gerekir. Diğer görüşe göre ise, aciz belgesinin alınmasının

¹⁸ Kılıçoğlu, s. 178; İmre ve Erman, s. 257; İnan ve Ertaş, s. 282; Dural ve Öz, s. 224; Antalya, s. 265.

¹⁹ İİK m. 143/1’ e göre; “alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir. Aciz vesikasının bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.”.

²⁰ Tuor, Schnyder, Schmid ve Rumo-Jungo, s. 672; Dural ve Öz, s. 223; İmre ve Erman, s. 256; Kılıçoğlu, s.178; Eren ve Yücer Aktürk, s. 213.

²¹ Oğuzman, s. 217.

mirasbırakanın ölümünde var olması geciktirici koşuluna bağlı olarak yapılmasının mümkün olduğu bu sebeple çıkarma anında varlığının gerekmediği ifade edilmektedir²². Bu tartışmalardan bağımsız olarak her halde, mirasbırakan öldüğünde, aciz belgesinin varlığı gerekir. Koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarma, esas itibarıyla, altsoyun korunması amacına hizmet etmektedir. Şöyle ki, üst soyunun borca batık olması sebebiyle mirastan herhangi bir menfaat elde edemeyen altsoyun, bu sayede mirastan faydalanması söz konusu olur. Hiç şüphesiz bu durum altsoyun lehinedir. Bu sebeple, aciz belgesinin mirasbırakanın ölümünde var olmasının aranması kurumun amacına daha fazla hizmet etmektedir. Sayılan bu sebeplerden ötürü, aciz belgesinin tasarrufun yapıldığı sırada var olmasının aranmaması, koruyucu mirasçılıktan çıkarma tasarrufu ile mirasbırakanın ölümü anına kadar aciz belgesinin olması halinde bu koşulun gerçekleştiğinin kabulü için yeterli olduğu düşüncesindeyiz.

b. Saklı Payın Yarısının Mirasçılıktan Çıkarılan Kişinin Altsoyuna Özgülenmesi

Koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarmada TMK m. 513/1 uyarınca saklı payın yarısının mirasbırakanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülenmesi gerekir. Kanun metninde ifade edilen doğmuş çocuklardan maksat mirasbırakanın ölümü anında hayatta olan çocuklardır²³. Doğacak çocuklardan ne anlaşılması gerektiği ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, doğacak çocuklar, mirasbırakan öldükten sonra ana rahmine düşen veya doğan çocuklardır²⁴. Diğer görüşe göre ise, doğacak çocuk ifadesinden, mirasbırakanın ölümü anında ana rahmine düşmüş çocukların anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir²⁵. Bize göre ise, doğacak çocuk ifadesinden, mirasbırakan öldükten sonra ana rahmine düşen veya doğan çocukların anlaşılması gerekir. Çünkü maddenin amacına uygun olarak korunmak istenen altsoyun, böylece daha fazla korunması söz konusu olur.

Bununla birlikte, saklı payın yarısının doğmuş ve doğacak çocuklara özgülenmesi şarttır. Kanun koyucu mirasbırakanın saklı payının yarısının kendisinin tasarruf nisabına eklenmesine engel olmuş bir bakıma kendi malvarlığı üzerinde serbestçe tasarruf özgürlüğünü koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarılan kişinin doğmuş ve doğacak çocukları lehine

²² Kocayusufpaşaoğlu, s. 319; İmre ve Erman, s. 256; Antalya, s. 265.

²³ Oğuzman, s. 217; Kocayusufpaşaoğlu, s. 319; İmre ve Erman, s.257.

²⁴ İnan, Ertaş ve Albaş, s. 280-281.

²⁵ İmre ve Erman, s. 257; Oğuzman, s. 217; Kocayusufpaşaoğlu, s. 319; Dural ve Öz, s. 224.

sınırlandırmıştır. Bunun sonucu olarak, mirastan çıkarılan kişinin doğmuş olan, altsoyu; üstsoyu miras açılmadan önce ölmüş gibi saklı payın yarısı üzerinde hak sahibi olur, doğacak çocuklar ise, art mirasçı gibi bu hakkı elde ederler²⁶.

c. Hükümleri

Koruyucu mirasçılıktan çıkarmada, çıkarılan altsoy mirasçılık sıfatını kaybetmez. Bunun sonucu olarak mirasçılara özgü hakları kullanma yetkisine de sahiptir²⁷. Böylece miras ortaklığının aktif kısmında yer alan varlıklardan saklı payının yarısı kadar talep de bulunabilir, bu oranda paylaşmaya katılabilir.

Mirastan çıkarılan kişinin altsoyu bakımından ise, bu kişiler mirasçılık sıfatını kazanamazlar bu sebeple miras ortaklığına, çıkarmanın hüküm ifade etmesiyle birlikte dahil olmaları söz konusu olmaz. Mirasçılıktan çıkarılan kişinin altsoyu, miras ortaklığına karşı üstsoyunun saklı payının yarısı kadarı oranında miras ortaklığına karşı bir talep hakkı elde eder.

II. MİRASÇILIKTAN ÇIKARMANIN MİRASÇILARIN MÜTESELSİL SORUMLULUĞUNA ETKİSİ

A. Mirasçıların Müteselsil Sorumluluğu

Mirasın açılmasıyla birlikte, birden fazla mirasçının olması koşuluna bağlı olarak, bir miras ortaklığı meydana gelir ve iki veya daha fazla mirasçının, yasal ve atanmış mirasçı olarak oluşturduğu bu miras ortaklığına, mirasbırakanın intikale elverişli hak ve borçları küll halinde geçer²⁸. Bunun sonucu olarak, miras ortaklığına ait borçlardan, mirasçıların sorumluluk türü ve miktarı olarak nasıl sorumlu oldukları sorusu ortaya çıkar. Mirasçılar, tereke borçlarından TMK m. 641/1 uyarınca, müteselsilen sorumludurlar. Burada kanundan doğan müteselsil sorumluluk hali söz konusudur. Aynı sorumluluk kuralı atanmış mirasçılar için de geçerlidir²⁹. Bununla birlikte vasiyet alacaklısının bu türden bir sorumluluğu olmamakla birlikte, ölüme bağlı tasarrufla birlikte kendisine şart veya koşul yüklenmişse, bunu yerine getirmesi yeterlidir.

²⁶ İnan, Ertaş ve Albaş, s. 282; İmre ve Erman, s. 257; Antalya ve Sağlam, s. 266.

²⁷ Antalya ve Sağlam, s. 266; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 282.

²⁸ Yasemin Maraşlı Dinc, *Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık 2021, s. 24; İmre ve Erman, s.11; Dural ve Öz, s. 16 vd; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 74.

²⁹ Erhan Günay, *Miras Hukukundan Mirasçıların Sorumluluğu ve Alacaklıların Korunması*, Ankara: Seçkin Yayıncılık 2019, s. 57; Maraşlı Dinc, s. 35.

TMK'da mirasçılar ve mirasbırakanın alacaklıları arasındaki müteselsil sorumluluğa dayanan ilişki özel olarak düzenlenmediğinden, TBK'daki müteselsil sorumluluğa ilişkin, TBK m. 162-168 hükümleri uygulama bulur. Bunun yansıması olarak, mirasbırakanın alacaklısı alacağının tamamı için mirasçılardan istediğine başvurabilir ve borcun tamamı ödeninceye kadar diğer mirasçıların sorumluluğu devam eder, ödeme yapılan miktarca borç azalır³⁰.

Miras ortaklığına ait borcu ödeyen mirasçının rücu hakkı genel hükümlere nazaran özellik arz ettiğinden, TMK m. 682'de özel olarak düzenlenmiştir³¹. Mirasçıların birbirlerine karşı rücu hakkı için, müteselsil sorumluluk özel olarak düzenlenmediğinden, kendi payına düşen borçtan fazlasını ödeyen mirasçı diğer yasal mirasçılara yasal miras payları oranında başvurabilir³².

Mirasçıların müteselsil sorumluluğunun kapsamını tereke borçları oluşturur. Bu sebeple tereke borcu kavramına hangi türden borçların girdiğinin tespiti önem kazanır. Buna göre, borcun sözleşmeden, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşme veya vekaletsiz iş görmeden doğması önemli değildir, meğer ki borç mirasçılara intikale elverişli olsun³³.

Maddi edimler kural olarak intikale elverişli olduğundan, terekeye dahil olur³⁴. Örneğin, mirasbırakanın bir sözleşmeden doğan para borcu mirasçılara intikal eder. Bununla birlikte, vadesi miras açıldıktan sonra gelen borçlar ile ana para faizi kararlaştırılmışsa, vadesine kadar işleyen faizlerden de mirasçılar sorumludur³⁵. Fakat mirasbırakanın şahsi edim yükümlülüğü içeren borçları intikale elverişli olmadığından, bu türden borçlardan mirasçılar sorumlu olmazlar³⁶. Örneğin, mirasbırakanın iş görme borcu, mirasbırakanın şahsına ait bir borç olduğundan, terekeye dahil olmaz.

Tereke borcu mirasbırakanın borçları kavramından daha geniş bir kavramdır. Şöyle ki, tereke borcunun hem mirasbırakanın borçları hem de

³⁰ Gamze Turan Başara, "Mirasçıların Tereke Borçlarından Sorumluluğu Bağlamında Mirasbırakanın Kefalet Borcundan Sınırlı Sorumluluk", AÜHFD, 71/3 (2022), s. 1102.

³¹ Dural ve Öz, s. 470;

³² İmre ve Erman, s. 455; Dural ve Öz, s. 470; Antalya ve Sağlam, s. 539; Maraşlı Dinç, s. 28.

³³ Cem Baygın, *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005; s. 53; Hayrunnisa Özdemir, "Mirasçıların Mirasın Borçlarından Dolayı Sorumluluğu", Erzincan Üniversitesi Hukuku Fakültesi Dergisi, 16/1-2 (2012), s. 201; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 564.

³⁴ Dural ve Öz, s. 16-17.

³⁵ Baygın, s. 53; İmre ve Erman, s. 453;

³⁶ Dural ve Öz, s. 10; Baygın, s. 70.

mirasın intikalinden kaynaklanan borçları da ihtiva ettiği doktrinde kabul edilmektedir³⁷. Bu husus TMK m. 507’de, “mirasbırakanın borçları, cenaze, terekenin mühürlenmesi ve yazımı, mirasbırakanla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir” şeklinde ifade edilmiş ve sayılan giderlerin tereke borcu olduğu dolaylı olarak belirtilmiştir. Yine TMK m. 641/2’de, anne ve baba veya büyük anne ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye harcayan ergin çocuklar ile torunlara terekenin borç ödemedi acze düşmemesi şartıyla verilecek tazminatın da tereke borcuna dahil olduğu ifade edilmiştir.

Vasiyet borçları bakımından ise, TMK m. 641/1’in kıyasen uygulanmasından hareket eden yazarlar, vasiyet borcunda da mirasçılarının müteselsil olarak sorumlu oldukları sonucuna varmaktadırlar³⁸. Doktrindeki başka bir görüş ise, aynı sonuca varmakla birlikte, vasiyet borcunun, esas itibariyle mirasçılarının borcu olduğunu, intikal borçlarının da mirasçılarının borcu olarak kabul edildiğini bu sebeple müteselsil sorumluluğa engel olmadığını ifade etmektedir³⁹. Bize göre ise, vasiyet borcu ister tereke, ister mirasçılarının borcu olsun pratikte aynı sonucu meydana getirmektedir. O yüzden böyle bir ayırım yapılmasının gerekli olmadığı, mirasçılarının vasiyet borçlarından da müteselsil olarak sorumlu olduğu görüşündeyiz.

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yoluyla, borcunu bir mirasçısına yüklemesi halinde, diğer mirasçılarının bu borçtan dolayı müteselsil sorumluluğu ortadan kalkmaz. Mirasbırakanın bu yöndeki iradesi, mirasın paylaşılmasına yönelik bir beyan sayılıp, iç ilişkide sonuç doğurur⁴⁰.

Mirasçılarının müteselsil olarak sorumlu olmasının yanında, ayrıca mirasbırakanın borçlarından dolayı, TMK m. 599/2 uyarınca, kişisel olarak da sorumludurlar⁴¹. Başka bir deyişle mirasçılar, mirasbırakanın borçlarından dolayı sadece tereke mevcudundan değil, tüm malvarlıkları ile sorumludurlar. Mirasçılarının kişisel sorumluluğu, hükmü red ihtimalinde

³⁷ Thomas Weibel, *Das Ende der Solidarhaftung der Erben*, Basel-Genf-München: Helbing&Lichtenhahn Verlag 2002, s. 62 vd.; Dural ve Öz, s. 461

³⁸ Weibel, s. 124; Oğuzman, s. 145; Kocayusufpaşaoğlu, s. 266.

³⁹ Serra Kocar, *Türk Miras Hukukunda Mirasçılarının Birlikte Sorumluluğu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık 2024, s. 109, dpn. 323.

⁴⁰ Dural ve Öz, s. 468; İmre ve Erman, s. 458

⁴¹ İmre ve Erman, s. 13; Dural ve Öz, s. 18; Turan Başara, s. 1102.

mirasın kabulü, kanuni red ihtimalinde ise, red süresinin geçmesiyle, başka bir deyişle mirası kesin olarak kazanmaları ile başlar⁴².

B. Mirasçılıktan Çıkarmanın Yasal Mirasçılarının Müteselsil Sorumluluğuna Etkisi

1. Genel Olarak

Mirasçılıktan çıkarmanın yasal mirasçılar bakımından etkisini çeşitli ihtimallere göre değerlendirmek gerekir. Her şeyden önce, mirastan çıkarılan kişi çıkarma tasarrufu ile birlikte mirasçı sıfatını kaybettiğinden müteselsil sorumluluğu ortadan kalkar. Mirastan çıkarılan kişinin altsoyu var ise, miras payı altsoyuna intikal ettiğinden bahisle önceden herhangi bir sorumluluğu olmayan altsoy tereke borçlarından müteselsil olarak sorumlu hale gelir. Diğer mirasçılar açısından ise, alacaklının borcun tamamı için içlerinden herhangi birine başvurma ihtimali aynı kaldığından tereke borcunun tamamını ödeme ihtimali de değişmez. Hatta mirastan çıkarılan kişinin altsoyu birden fazla ise, müteselsil sorumlu olan mirasçıların sayısı arttığı için, teorik olarak mirasçıların borcun tamamı için kendisine başvurulma ihtimali de azalır. Mirastan çıkarılan kişinin altsoyu olmadığı bir durumda, payı, kardeşlerine kaldığından, mirasçılıktan çıkarma bu halde etkisini, müteselsil sorumlu olan kişilerin sayısının azalması olarak gösterir.

Mirastan çıkarma tasarrufuyla birlikte, mirasbırakanın birinci zümrede mirasçı kalmaması halinde, miras payı, ikinci zümreye, ikinci zümrede mirasçı olmaması halinde üçüncü zümreye geçer. Böylece ifade edilen duruma bağlı olarak, ikinci veya üçüncü zümredeki mirasçılar müteselsil olarak sorumlu olur. Mirasbırakan, malvarlığının tamamı veya önemli bir kısmı için tasarruflarda bulunmuşsa, bu tasarrufların tenkise veya denkleştirmeye tabi olmadığı ihtimalinde, mirastan çok az veya hiçbir kazandırma elde edemeden mirasbırakanın borcunun tamamından sorumlu olması ancak mirası kabul etmeleri halinde mümkün hale gelir.

2. Mirasçılıktan Çıkarılan Kişinin Tereke Alacaklısı Olması Halinde Mirasçılıktan Çıkarmanın Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

Mirasçılardan birinin tereke alacaklısı olması halinde, diğer mirasçıların borcun tamamı için müteselsil sorumlu olmadığı kabul edilmektedir⁴³. Bu halde külli halefiyet ilkesi sonucunda, alacaklı ve borçlu sıfatlı TBK m. 135 gereğince aynı kişide birleştiğinden, diğer mirasçılar, alacaklı mirasçının iç

⁴² Özdemir, s. 193.

⁴³ İmre ve Erman, s. 458.

ilişkide payına düşen borç miktarınca borçtan kurtulurlar, alacaklı mirasçı payının karşılığı borç düşünce kalan alacağı bakımından diğer mirasçılara müteselsil olarak başvurabilir⁴⁴. Örneğin, mirasbırakan öldüğünde geride çocukları A, B ve C kalmıştır. A'nın mirasbırakandan 30 bin lira alacağı mevcuttur. Bu halde A, iç ilişkide mirasbırakanın borcundan 1/3 oranında sorumlu olduğundan, 10 bin liralık kısım için borç sona erer. Geriye kalan 20 bin liralık kısım için ise, diğer mirasçıların müteselsil sorumluluğu devam eder. A, 20 bin liralık borcun tamamı için ister B'ye isterse C'ye başvurabilir⁴⁵. A'nın mirasçılıktan çıkarılması halinde ise, artık mirasçı sıfatı olmadığından alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi mümkün olmaz ve bu halde 30 bin liralık alacağının tamamı için diğer mirasçılar B ve C'ye başvurabilir.

C. Mirasbırakanın Alacaklıları Açısından Mirasçılıktan Çıkarmanın Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

Mirasçılıktan çıkarılan kişi, sonradan mirasçılık sıfatını kazanmazsa, tereke borcundan dolayı sorumluluğu söz konusu olmaz. Fakat kimi hallerde bu durum mirasbırakanın alacaklıları bakımından olumsuz bir durum meydana getirebilir. Örneğin, çıkarılan mirasçıya, mirasbırakan tarafından karşılıksız kazandırmada bulunulmuş olabilir ya da tereke borcundan sorumluluğunu ortadan kaldırmak amacıyla yasal payını devrettikten sonra mirasçılıktan çıkarabilir. Mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin hükümler tereke alacaklılarına dava hakkı vermediğinden terekede meydana gelen azalma sebebiyle tereke alacaklılarının zarara uğraması söz konusu olabilir. Doktrinde bir görüşe göre, bu durumda TMK m. 530 hükmüyle mirastan feragat için tereke alacaklılarına tanınmış dava hakkının, kıyas yoluyla mirastan çıkarılan kişiler bakımından uygulanması ve tereke borcundan mirasbırakanın ölümünden önceki beş yıl içinde almış oldukları karşılıktan, mirasın açılması anındaki zenginleşmeleri tutarında sorumlu olmaları gerektiği ifade edilmiştir⁴⁶. TMK'da mirasbırakanın alacaklılarını korumak amacıyla mirastan feragat ve miras reddi hallerine özel olarak düzenlemeler yapılmıştır. Kanunun mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin mirasbırakanın alacaklıları bakımından bir düzenleme olmaması bir boşluk hali değil bilakis kanun koyucunun bilinçli susması olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

⁴⁴ Baygın, s. 69. Atıf bul.

⁴⁵ Başka bir örnek için bkz: Baygın, s. 69-70.

⁴⁶ İnan, Albaş ve Ertaş, s. 278.

D. Mirasçılıktan Çıkarılma Tasarrufu İçin İptal veya Tenkis Davası Açılması Halinde Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

1. Genel Olarak

Mirasçılıktan çıkarma ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapıldığı için, ölüme bağlı tasarrufa ilişkin geçerlilik şartlarını içermesi gerekmele birlikte, TMK m. 512 uyarınca, çıkarma sebebinin gösterilmesi gerekir. Bununla birlikte sebebin gösterilmemesi mirasçılıktan çıkarmayı tamamen geçersiz kılmaz, mirasçılıktan çıkarılan kişi saklı payını alabilir. Keza aynı sonuç mirastan çıkarma sebebinin ispat edilemediği durumlar bakımından da hükme bağlanmıştır. Şayet mirasbırakan çıkarma sebebinde açık bir yanılmaya düşmüşse, bu halde mirasçılıktan çıkarma geçersiz olur.

Çıkarmaya itiraz iki şekilde olabilir. Mirastan çıkarılan kimse çıkarmanın iptalini isteyebilir ya da tenkis davası açabilir⁴⁷.

2. Mirasçılıktan Çıkarmanın İptali

Mirasçılıktan çıkarmanın iptalinin genel ve özel sebeplere dayanarak ileri sürülmesi mümkündür. Genel iptal sebepleri, aynı zamanda ölüme bağlı tasarrufların iptalini de gerektiren hallerdir. Örneğin şekil şartına uymama, ehliyetсіzlik, irade sakatlığı halleri, kanuna aykırılık sebeplerinden birinin varlığı sebebiyle ölüme bağlı tasarruf iptal edilirse, bu iptal mirasçılıktan çıkarmanın da artık geçersiz olduğu anlamına gelir.

Mirasçılıktan çıkarmanın iptalinin özel sebebi TMK m. 512/3'te düzenlenmiştir. Buna göre, mirasçılıktan çıkarma sebebinin, mirasbırakanın durumun gerçekte olduğundan farklı zannederek yanılma nedenine dayanması halidir.

Yanılma sebebiyle iptal davası mirasçılıktan çıkarılan kişi tarafından, çıkarmadan yararlanan mirasçı, mirasçılar veya vasiyet alacaklısına karşı açılır, çıkarılan kişinin mirasçılara dava hakkı tanınmamıştır⁴⁸. Davada mirasbırakanın açık bir yanılığa düştüğünü ispat yükü mirastan çıkarılan kişiye aittir⁴⁹. Mirasbırakanın açık bir yanılığa düştüğünü ispat eden mirastan çıkarılan kişi, tekrar mirasçı sıfatını kazanır. İptal sadece mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin olduğu için, sadece ilgili tasarrufun iptaline sebep olur, ölüme bağlı tasarrufun tamamının iptali sonucunu doğurmaz.

⁴⁷ Dural ve Öz, s. 220; Eren, Yücer Aktürk, s. 211; Kocayusufpaşaoğlu, s. 214.

⁴⁸ İnan, Ertaş ve Albaş, s. 270; Dural ve Öz, s. 221.

⁴⁹ Dural ve Öz, s. 221; Antalya ve Sağlam, s. 263.

3. Mirasçılıktan Çıkarmanın İptalinin Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

Daha önce de ifade edildiği üzere, mirastan çıkarılan kişi, mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin yapılan ölüme bağlı tasarrufun şekil noksanlığı, irade sakatlığı veya mirasbırakanın çıkarma sebebinde açık yanılğıya düştüğü nedenlerinden birine dayanarak iptal davası açabilir. Mirastan çıkarılan kişinin açtığı iptal davasının olumlu sonuçlanması halinde tekrar mirasçılık sıfatının kazanmasıyla diğer yasal mirasçılarla birlikte müteselsil sorumluluğu tekrar canlanır. Mirasçılıktan çıkarmanın kişinin çıkarma sebebiyle payı altsoyuna kalmışsa, mirastan çıkarmanın iptali ile birlikte altsoyun artık mirasçılık sıfatı ortadan kalktığından, müteselsil sorumluluğu da sona erer. Mirasçı olması sebebiyle mirasbırakanın borcunu ödeyen altsoy, çıkarmanın iptali ile birlikte diğer mirasçılara karşı sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca başvurabilir.

4. Mirasçılıktan Çıkarmanın Tenkis Davasıyla Hükümsüz Hale Gelmesi

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufta çıkarma sebebinin göstermemiş veya gösterilen sebep çıkarmaya yeterli değilse, tasarruf mirasçının saklı payı dışında yerine getirilir⁵⁰. Başka bir deyişle, mirasçı TMK m. 512/3'te sayılan bu iki hale özel olarak, açacağı tenkis davasıyla saklı payına kavuşur. Açılacak tenkis davasında ispat yükü, mirasçılara aittir. Mirasçılar sebebin varlığını veya sebebin çıkarmaya yeterli olduğunu ispat etmelidirler⁵¹.

Mirasçılıktan çıkarılanın kişinin, mirasçılıktan çıkarılma sebebiyle tenkis davası açmadığı hallerde, TMK m. 562/2 uyarınca, mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda iflas idaresi ve alacaklıların tenkis davası açabileceği kabul edildiğinden mirasçının acz halinde olduğu durumlarda dava açabilmesinin mümkün olduğu kabul edilmektedir⁵².

⁵⁰ "Toplanan deliller ve tüm dosya kapsamından, mirasçılıktan çıkarma (ıskat) sebeplerinin varlığı, davalılar (ıskattan yararlananlar) tarafından kanıtlanamamıştır. Bu durumda mahkemece, TMK'nın 512/3. maddesi uyarınca mirasçılıktan çıkarmaya yönelik ölüme bağlı tasarrufun, davacı mirasçının saklı payları dışında (mirasbırakanın tasarruf nisabı oranında) yerine getirileceği, başka bir ifade ile davacının saklı payını isteyebileceği..." Y. 14.HD., T. 31.3.2015, E. 2015/5400, K. 2015/3549 (www.legalbank.com, erişim: 07.12.2024).

⁵¹ "Hal böyle olunca, İlk Derece Mahkemesince; davalılar tarafından ıskat sebebinin ispat edilemediği, TMK'nın 512/3. maddesi uyarınca, mirastan ıskatın mirasbırakanın tasarruf nisabı oranında geçerli olduğu, davacının saklı payını talep edebileceği dikkate alınarak; davaya tenkis davası olarak devam edilip..." Y. 3.HD., T. 03.02.2020, E. 2020/5263, K. 2020/670 (www.legalbank.com, erişim: 07.12.2024).

⁵² İmre ve Erman, s. 254; Oğuzman ve Öz, s. 215.

5. Mirasçılıktan Çıkarma Tasarrufuna Karşı Tenkis Davası Açılması Halinde Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

Mirasçılıktan çıkarmaya ilişkin sebep tasarrufta belirtilmemiş ya da ispat edilememişse, mirasçılıktan çıkarılan kişi sadece saklı payını alabilir tekrar mirasçı sıfatını kazanamaz. Bu durumda müteselsil sorumluluğu mirasçılıktan çıkarmanın iptalinden farklı olarak tekrar canlanmaz. Mirastan çıkarılan kişinin altsoyu var ise, tereke borçlarından dolayı müteselsil olarak sorumlu olmaya devam eder.

E. Mirasçının Mirasbırakan Tarafından Affı Halinde Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

Mirastan yoksunluk halinde affın sonuç doğuracağı TMK m. 578/2' de düzenlenmiş olmasına rağmen, mirasçılıktan çıkarmada af ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, mirasçılıktan çıkarma ölüme bağlı tasarruf yoluyla yapıldığından, mirasbırakanın affı halinde yine bu yolla her zaman geri alınabilir. Buradaki asıl problem gerçekte mirasbırakanın mirasçılıktan çıkardığı kişiyi affettiği fakat çıkarma iradesini içeren ölüme bağlı tasarruf varlığını sürdürmesi halinde çıkmaktadır. Örneğin; mirasbırakanın, herhangi bir sebep olmaksızın kendisini aramayan sormayan, kötü günlerde yanında bulunmayan çocuğunu, aile hukukundan doğan yükümlülükleri yerine getirmedeğinden bahisle mirasçılıktan çıkardığı bir durumda, daha sonra mirasbırakan ile mirastan çıkarılan kişinin arasının düzelmesi, aynı evde yaşamaya başlamaları, mirasbırakanın bakımıyla yakından ilgilenmesi, hatta yakın çevresine çocuğunu affettiğini söylemesi halinde, mevcut durumun mirasçılıktan çıkarmayı ortadan kaldırıp kaldırmayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, ölüme bağlı tasarruf şeklinde yapılmayan bir affın geçersiz olacağı zira mirastan çıkarmanın yapıldığı şekilde affın da yapılması gerektiği, mirastan yoksunluk kendiliğinden hüküm ifade ettiğinden af ile ilgili hükmün mirastan çıkarmaya kıyas yoluyla uygulanamayacağı ifade edilmektedir. Zira mirasçılıktan çıkarmada af ile ilgili bir hüküm olmadığı bununla birlikte mirasbırakanın böyle bir imkanı varken bunu yapmamasının örtülü olarak mirasçılıktan çıkarma yönünde iradesi olmadığı da ifade edilmektedir⁵³. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise, mirasçılıktan çıkarmanın aile bağlarının bozulduğu, tahrip olduğu fikrine dayanması sebebiyle, af ile birlikte tekrar aile bağlarının kurulmasının çıkarma sebebini ortadan kaldıracağı ve mirasçıya tenkis davası açma hakkı vereceği en azından mirasçının saklı payına kavuşabilmesinin mümkün

⁵³ İmre ve Erman, s. 251; Oğuzman, s. 216; Yağcı, s. 387.

olduğunu söylemektedir⁵⁴. Her iki görüş uyarınca, mirasçılıktan çıkarılan kişinin tekrar mirasçı sıfatını kazanması mümkün olmaz. Böylece tekrar tereke borçlarından müteselsil olarak sorumluluğu da gündeme gelmez.

F. Koruyucu Mirasçılıktan Çıkarmanın Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

1. Genel Olarak

Geçerli olarak hüküm doğuran koruyucu mirasçılıktan çıkarma tasarrufu, çıkarılan mirasçının mirasçılık sıfatını etkilemez sadece kendisine düşen miras payı azalır. Şöyle ki, mirastan çıkarılan kişi saklı payının yarısını, altsoyu da saklı payın diğer yarısı için mirastan pay alır. Koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarılan kişinin tereke borçlarından dolayı müteselsil sorumluluğu devam eder. Fakat bu halde, mirasçılıktan çıkarılan kişinin elinde borç ödemeden aciz belgesi olduğu için, tereke alacaklılarının borcu ödeme kabiliyeti olmayan, mirasçılıktan çıkarılan altsoya başvurması beklenmez, bunun sonucu olarak diğer mirasçıların müteselsil sorumlulukları kapsamında kendilerine başvurulur.

Mirasçılıktan çıkarılan altsoyun çocukları bakımından ise, bu kişiler miras ortaklığına dahil olmazlar başka bir deyişle mirasçılık sıfatını kazanmazlar sadece miras ortaklığına karşı saklı payın yarısını talep etme hakları vardır. Her ne kadar mirasçılıktan çıkarılan altsoyun saklı payının yarısını talep etme yetkileri olsa da, tereke borçlarından dolayı müteselsil sorumlulukları söz konusu olmaz. Bununla birlikte, bu kişiler mirasçı sıfatını taşımadığından saklı payın yarısına karşılık gelen miktar bakımından hem üst soyuna hem de diğer yasal mirasçılara müteselsil sorumlu olarak başvurabilirler.

2. İptal Davası Açılması Halinde Müteselsil Sorumluluğa Etkisi

Koruyucu mirasçılıktan çıkarma tasarrufu için, TMK m. 557’de sayılan sebeplerle birlikte, TMK m. 513/2 uyarınca, aciz belgesinin hükmü kalmaması veya aciz belgesinde gösterilen borç miktarı yasal miras payının yarısını aşmaması nedenlerinden birine dayanarak iptal davası açılabilir.

Koruma amacıyla mirasçılık çıkarma tasarrufunun iptali davası cezai mirasçılıktan çıkarmanın iptalinden farklı olarak mirasçılık sıfatına etki etmez çünkü hali hazırda koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarılan kişi zaten mirasçılık sıfatına sahiptir. İptal davasının bu durumda etkisi kendini mirastan çıkarılan altsoyun saklı payının diğer yarısına kavuşması şeklinde

⁵⁴ Kocayusufoğlu, s. 68; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 278.

kendisini gösterir. İptal davasının diğer bir sonucu da artık mirasçılıktan çıkarılan kişinin altsoyunun saklı payın yarısını talep etme imkanını kaybetmesidir. Böylece iptal davasıyla birlikte, artık mirasçılıktan çıkarılan kişinin altsoyu müteselsil sorumluluk kapsamında üstsoyuna ve diğer yasal mirasçılara başvuramaz.

SONUÇ

Mirasçılıktan çıkarma, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruf yoluyla gerçekleştirdiği, mirasçılık sıfatına son veren hallerden biri olarak ifade edilse de bu gerçek anlamda cezai mirasçılıktan çıkarmanın bir sonucudur. Koruyucu mirasçılıktan çıkarma halinde mirastan çıkarılan kişi saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarılabildiği için, mirasçılık sıfatını korumaya devam eder. Cezai mirasçılıktan çıkarma ile koruyucu mirasçılıktan çıkarmanın kanuni neticeleri birbirinden farklı olduğu için mirasçıların müteselsil sorumluluğuna etkisini de farklı gösterir.

Cezai mirasçılıktan çıkarmada, çıkarılan kişi artık mirasçı olmadığından dolayı müteselsil sorumluluğu sona erer. Tereke borçlarından dolayı herhangi bir sorumluluğu olmaz, borcu ödeyen diğer yasal mirasçılarda, artık yasal bir miras payı olmadığı için, mirastan çıkarılan kişiye başvuramaz. Mirastan çıkarılan kişinin altsoyu var ise, artık mirasçılık sıfatına altsoy sahip olduğundan tereke borçlarından diğer mirasçılarla birlikte sorumlu olur.

Mirasçılardan biri mirasbırakandan alacaklı ise borcun tamamı için diğer mirasçılara başvuramaz. Bu durumda, alacaklı ve borçlu sıfatı aynı kişide birleştiğinden alacağı, miras payına düşen borç miktarınca azalır, geriye kalan miktar uyarınca, diğer yasal mirasçılara müteselsil sorumluluk kapsamında başvurabilir. Alacaklı mirasçının mirasçılıktan çıkarılması söz konusu ise, ortaya çıkan sonuçlar cezai ve koruyucu mirasçılıktan çıkarma bakımından farklılık gösterir. Cezai mirasçılıktan çıkarmada, çıkarılan kişi artık mirasçı sıfatını taşımadığından, alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi söz konusu olmaz ve böylece mirasçılıktan çıkarılan çıkarılan kişi, borcun tamamı için diğer mirasçılara başvurabilir. Koruyucu mirasçılıktan çıkarmada ise, mirastan çıkarılan kişi saklı payının yarısı oranında miras payına sahiptir. Bunun sonucu olarak, alacaklı ve borçlu sıfatının saklı payının yarısı oranında birleşmesi neticesinde, bu oranda alacağı sona erer ve kalan alacak miktarınca diğer mirasçılara müteselsil olarak başvurabilir. Son halde payına düşen borç miktarı azaldığından, diğer mirasçılara müteselsil sorumluluk kapsamında alacağının daha fazlası miktarınca başvurabilir.

Mirasbırakanın alacakları bakımından ise, cezai mirasçılıktan çıkarmada, artık mirasçı sıfatının taşımayan mirasçılıktan çıkarılan kişiye başvuruları mümkün değildir. Bununla birlikte, mirasbırakanın mirastan çıkarılan kişiye sağlığında yaptığı kazandırmalar var ise mirasbırakanın alacaklılarının mirastan çıkarmanın iptalini veya tenkisini dava etmeleri mümkün olmadığından yine çıkarılan kişiye başvurmazlar. Mirastan çıkarılan kişinin tenkis davası açması halinde ise, bu halde sadece saklı payına kavuşup, mirasçılık sıfatını kazanmadığından yine mirasbırakanın alacaklılarının baş vurması söz konusu olmaz. Mirasbırakanın alacaklıların, mirastan çıkarılan kişiye müteselsil sorumluluk kapsamında başvurma ihtimali sadece koruyucu mirasçılıktan çıkarma bakımından mümkündür. Bu halde de mirasçılıktan çıkarılan kişi borç ödemedi acz içinde olduğundan, pratikte mirasbırakanın alacaklılarının, koruma amacıyla mirasçılıktan çıkarılan kişiye başvuruları sonucunda alacaklarına kavuşmaları pek muhtemel değildir.

KAYNAKÇA

- Antalya, Gökhan ve İpek Sağlam. *Miras Hukuku*, C. III. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Baygın, Cem. *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.
- Berki, Şakir. “*Türk Miras Hukukunun Esasları*”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11/3 (1954): (ss. 174-221).
- Çubukgil, Rıza. “*Mirastan Adi İskatın Hukuki Mahiyeti ve Sebepleri*”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7/3-4 (1950): (ss. 441-467).
- Çubukgil, Rıza. “*Medenî Kanunumuzda Mirastan Adi İskatın Hüküm ve Neticeleri*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8/3-4 (1951): (ss. 595-609).
- Dinç, Yasemin Maraşlı. *Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Miras Hukuku*, C.IV. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2024.
- Eren, Fikret ve İpek Yener Aktürk. *Türk Miras Hukuku*, Ankara: Legem Yayınevi, 2024.
- Gönen, Doruk. “*Cezai Mirasçılıktan Çıkarmanın Amacı ve Cezai Mirasçılıktan Çıkmaya Tabi Kişilerin Kapsamı*”. Prof. Dr. Hasan Erman’a Armağan. İstanbul: Der Yayınları, 2015: (ss. 327-340).
- Günay, Erhan. *Miras Hukukundan Mirasçılarının Sorumluluğu ve Alacaklıların Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman. *Miras Hukuku*. İstanbul: Der Yayınları, 2024.
- İnan, Ali Naim, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş. *Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Kartal, Dilşah Büşra. “*Yargıtay Kararları Işığında Mirasçılıktan Çıkarmanın Geçerlilik Şartları*”. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 30/2 (2022): (ss. 605-636).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Miras Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2021.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987.
- Kocar, Serra. *Türk Miras Hukukunda Mirasçılarının Birlikte Sorumluluğu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Kulaklı, Emrah. “*Yasal Bir Hakkın Kullanılması Cezai Mirasçılıktan Çıkarılma Sebebi Teşkil Eder Mi?*”. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7/2 (2021): (ss. 289-307).
- Oğuzman, Kemal. *Miras Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1995.
- Özdemir, Hayrunnisa. “*Mirasçılarının Murisin Borçlarından Dolayı Sorumluluğu*”. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16/1-2 (2012): (ss. 191-223).
- Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin. *Miras Hukuku ve Tamamı Çözümlü Pratik Çalışmalar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Şenocak, Zarife. “*Cezai İskat ve Cezai İskatın Hükümleri*”. Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan, Ankara, 1998: (ss. 421-429).
- Tongsir, Ferit. “*Mirastan İskat ve Mahrumiyet Müesseseleri Hakkında Düşünceler*”. İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2/2 (1958): (ss. 247-266).
- Tuor, Peter, Schnyder, Bernhard, Schmid Jörg ve Rumo-Jungo, Alexandra. *Das Schweizerische Zivilgesetzbuch*. 13. Auflage, Zürich-Basel-Genf, 2009.

- Turan Başara, Gamze. “Mirasçıların Tereke Borçlarından Sorumluluğu Bağlamında Mirasbırakanın Kefalet Borcundan Sınırlı Sorumluluk”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 71 (2022): (ss. 1099-1123).
- Weibel, Thomas. *Das Ende der Solidarhaftung der Erben*. Basel-Genf-München: Helbing&Lichtenhahn Verlag, 2002.
- Yağcı, Kürşad. *Cezai Mirasçılıktan Çıkarma (Cezai Iskat)*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013.